

Szendi Antal*: Az Európai Bíróság bemutatása néhány vámjogi ítélet elemzésén keresztül

Absztrakt

Vámügyekben az Európai Unió tagállamai járnak el az Unió Vámkódex rendelkezései szerint. Néhány esetben azonban előfordul, hogy az ügyfelek a tagállamok vámhatósági döntéseivel nincsenek megelégedve, ezért a jogorvoslatot keresnek bírósági úton. Amennyiben az adott állam bírósági döntése sem kedvező a gazdaság szereplője számára, lehetőség van szigorú eljárásjogi rend betartása mellett az Európai Unió Bíróságához fordulni, amely a tagállamra nézve kötelező döntést hozhat. Az alább tárgyalt 3 bírósági ítélet olyan kérdésekben döntött, amely a napi munka során segítséget nyújthat egy-egy jogkérdés eldöntésében. Kiemelten fontosak a vámérték megállapítási ügyekben hozott ítéletek, mivel a helyes vámérték kimunkálása az Európai Uniót megillető vámbevételek mértékét befolyásolja.

Kulcsszavak: Európai Unió, vámügyek, vámérték kimunkálás, kötelező döntés

Abstract

In customs matters, the Member States of the European Union act in accordance with the provisions of the Union Customs Code. However, in some cases, customers are dissatisfied with the decisions of the customs authorities of the Member States and therefore seek redress through the courts. If the court's decision in that state is not favorable to the economic operator either, it is possible to apply to the Court of Justice of the European Union, subject to strict procedural rules, which may make a decision binding on the Member State. The 3 court judgments discussed below have ruled on issues that can help you resolve a legal issue in your day-to-day work. Judgments in customs valuation cases are particularly important, as the determination of the correct customs value affects the level of customs revenue due to the European Union.

Keywords: European Union, customs, customs valuation, binding decision

Bevezetés

Az alábbi tanulmányban, az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: Bíróság) előtt lefolytatott, vámügyeket érintő határozatokról lesz szó. A válogatás során igyekeztem olyan fontos témákat kiemelni, amelyek gyakran előfordulhatnak a napi ügyek intézése során. Az elsődleges cél az volt, hogy az Európai Uniót megillető vámbevételek megállapítása tárgykörében született ítéleteket ismertessem, mivel az mindannyiunk előtt ismert, hogy a vámbevételekhez fűződő érdekek nem szenvedhetnek csorbát. Az Európai Unió Bírósága ítéleteinek ismerete – a vámjogi tanulmányok során – elengedhetetlen.

A vámunió⁵⁸¹ létrejöttével számos olyan kérdést is tisztázni kellett, amely közvetlenül vagy közvetve érintette a tagállamokat az áruk kereskedelmével kapcsolatosan. Klasszikus alapügynek számít az unión belüli árumozgással kapcsolatban a Bíróság két ítélete: a

* SZENDI Antal, dr., pénzügyőr ezredes, mesteroktató, NKE RTK, Vám- és Pénzügyőri Tanszéke; Antal SZENDI, fg. colonel, senior lecturer, NUPS Faculty of Law Enforcement.
ORCID: 0000-0001-5177-6376, szendi.antal@uni-nke.hu

⁵⁸¹ A vámunió létrejötte a szabad árumozgás előfeltétele. A vámunióra vonatkozó hatályos szabályokat az EK-Szerződés 23-27. cikke tartalmazza. A 23. cikk szerint a vámunió „a teljes árukereskedelemre kiterjed, és magában foglalja a behozatali és kiviteli vámok, valamint az azokkal azonos hatású díjak tilalmát a tagállamok között”. Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata és az Európai Unió Alapjogi Chartája. Az Európai Unió Tanácsának kiadványa, Brüsszel 2015. január 30. 6655/8/08. REV.8. Harmadik rész, II. Cím, 1. Fejezet.

Dassonville-ügy⁵⁸² és a Cassis de Dijon-ügy.⁵⁸³ Természetesen az említett két ítéleten kívül a Bíróság esetjogában számos olyan ügygel találkozunk, amely hatással volt a tagállamok vámügyekben hozott, illetve árumozgással kapcsolatos döntéseire.

1. Az Európai Unió Bírósága⁵⁸⁴

Az Európai Unió Bírósága gondoskodik arról, hogy az európai uniós jogszabályokat mindegyik tagállam azonos módon értelmezze és alkalmazza, illetve hogy az uniós országok és intézmények betartsák az EU-jogszabályok rendelkezéseit, ezen túlmenően pedig rendezzi a tagállami kormányok és az uniós intézmények közötti jogvitákat. A Bíróság folyamatosan működik, állandó nemzetközi bíróságnak számít.⁵⁸⁵ Szervezetét tekintve a Bíróság két szintű szervnek tekinthető, a két szintje az Elsőfokú Bíróság és a Törvényszék. Az előbbi összetétele tagállamonként egy bíró és tizenegy fő tanácsnok, a Törvényszék pedig tagállamonként két bíróból áll. Az Elsőfokú Bíróság a tagállami bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelmeivel foglalkozik, valamint egyes megsemmisítés iránti keresetek és fellebbezési kérelmek ügyében jár el. A Törvényszék a megsemmisítési kereseteket bírálja el, melyeket magánszemélyek, vállalatok és – egyes esetekben – a tagállami kormányok nyújtanak be hozzá. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ez a testület elsősorban versenyjoggal, állami támogatással, kereskedelemmel, mezőgazdasággal és védjegyekkel kapcsolatos ügyekben hoz döntést. A bírókat és a főtanácsnokokat a tagállami kormányok közösen nevezik ki. Megbízatusuk 6 évre szól és megújítható. Mind a Bíróság, mind a Törvényszék bírái elnököt választanak maguk közül, aki 3 éven át irányítja a testületet. Mindkét elnök mandátuma megújítható. A Bíróság az elé kerülő ügyek mindegyike esetében kijelöl egy bírót (ún. előadó bírót) és egy fő tanácsnokot, hogy az adott ügyben eljárjon. A Bíróság alapításának éve 1952, a székhelye Luxembourgban található⁵⁸⁶. Bizonyos esetekben magánszemélyek, cégek és szervezetek is keresetet indíthatnak az Európai Unió Bíróságán, ha megítélésük szerint valamelyik uniós intézmény megsértette a jogaikat. Az ügyekben hozott ítéletek száma és jelzése is speciális.⁵⁸⁷

⁵⁸²Belga kereskedők úgy importáltak Belgiumba skót whiskyt Franciaországból, hogy nem rendelkeztek a brit vámhivatal által kiállított származási bizonyítvánnyal, amit a belga jog szerint be kellett volna szerezniük. Mivel azonban nem közvetlenül az Egyesült Királyságból importálták a terméket, ennek beszerzése aránytalan nehézségbe ütközött volna, így a bíróság kimondta, hogy „minden olyan, tagállamok által alkotott, kereskedelemre vonatkozó szabály, amely alkalmas arra, hogy közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy eshetőlegesen akadályozza a Közösségen belüli kereskedelmet” Forrás: a Bíróság ítélete a 8-74.számú ügyben 1974. július 11.

⁵⁸³ A jogvita alapját az a német előírás képezte, amelyik alkoholok likőrként való forgalomba hozatalát meghatározott alkoholtartalomtól (25 térfogatszázalék) tette függővé. A francia Cassis de Dijon likőr ezt nem érte el, ezért Németországban behozatali tilalom alá került. Az ítélet szerint a tagállamok nem korlátozhatják egy másik tagállamban jogszerűen előállított áru területükön való forgalomba hozatalát. Forrás: a Bíróság ítélete a 120/78. számú ügyben 1979. február 20.

⁵⁸⁴ forrás: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_hu utolsó letöltés ideje: 2020. április 18.

⁵⁸⁵ SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet: Az Európai Unió Közjogi alapjai I. kötet Dialóg Campus Kiadó Budapest 2003. 170-171.

⁵⁸⁶ HORVÁTH Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról HVG Orac Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2011. 124. A Bíróság hivatalos neve: Court of Justice of the European Union

⁵⁸⁷ SZALAYNÉ 2003. 171.

1.1. Az Európai Unió Bíróságának feladatai

A Bíróság ítéletet hoz az elé terjesztett ügyekben. Az alábbi ügýtípusok a leggyakoribbak: *Jogértelmezés* (előzetes döntéshozatal) – a tagállami bíróságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a tagországok megfelelően alkalmazzák az európai uniós jogszabályokat. Előfordulhat azonban, hogy az egyes nemzeti bíróságok másként értelmezik ugyanazt az EU-jogszabályt. Ha a tagállami bíróságoknak kérdései adódnak, illetve kétségei merülnek fel az uniós jogszabályok korrekt értelmezésével vagy érvényességével kapcsolatban, az Európai Unió Bíróságától kérhetnek iránymutatást. Ezt a mechanizmust lehet segítségül hívni annak eldöntése céljából is, hogy egy adott tagállami törvény vagy eljárás összeegyeztethető-e az uniós joggal.

Jogérvényesítés (kötelezettségszegési eljárás) – ez az eljárás azok ellen a tagállami kormányok ellen indítható, amelyek nem teljesítik az uniós jogszabályokból eredő kötelezettségeiket. Kötelezettségszegési eljárást az Európai Bizottság, illetve az uniós országok kezdeményezhetnek. Magyarország esetében a pálinka jövedéki adójának ügyben született elmarasztaló ítélet a C-115/13. számú ügyben.⁵⁸⁸ Elmarasztaló ítélet esetén a kérdéses tagállamnak késedelem nélkül fel kell hagynia a kérdéses gyakorlattal, ellenkező esetben ugyanis újabb eljárás indulhat ellene, melynek során pénzbírságot is kiróhatnak rá.

Uniós jogi aktusok megsemmisítése: erre az eljárásra akkor kerül sor, ha valamelyik uniós ország kormánya egy adott uniós jogi aktus megsemmisítésére kéri fel az Bíróságot. Megteheti ezt az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság is. (megsemmisítési kereset) Ez azért fordulhat elő, mert úgy ítéli meg, hogy a kérdéses jogi aktus ellentétes az uniós szerződésekkel vagy az alapjogokkal. Megsemmisítés iránti keresetet magánszemély is benyújthat a Bírósághoz olyan uniós jogi aktus esetében, mely őt közvetlenül és hátrányosan érinti.

Uniós intézkedés meghozatalának elrendelése (mulasztás megállapítása iránti kereset) – meghatározott körülmények esetén az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Bizottságnak meg kell hoznia bizonyos döntéseket. Ha ezt elmulasztják, akkor a tagállami kormányok, más uniós intézmények, illetve (bizonyos feltételekkel) magánszemélyek és cégek panaszt tehetnek ellenük a Bíróságnál.

EU-intézmények szankcionálása (kártérítési kereset) – a magánszemélyek és cégek keresetet indíthatnak a Bíróságon, ha érdekeik sérelmet szenvedtek annak következtében, hogy az uniós intézmények, illetve az uniós alkalmazottak meghoztak egy bizonyos intézkedést, vagy – épp ellenkezőleg – amiatt, hogy az érintettek nem hozták meg a szükséges intézkedéseket.

1.2. A Bíróság eljárása

A Bíróság eljárása két szakaszból áll, az írásbeli és a szóbeli eljárásból. Az első esetben a felek írásbeli nyilatkozatot tesznek. Az érintett tagállami hatóságok, az uniós intézmények és – egyes esetekben – magánszemélyek is benyújthatnak írásos észrevételeket a Bíróságnak. Az előadó bíró összefoglalja a beadványokat, melyeket ezt

⁵⁸⁸ MARJÁN Attila (szerk.): Magyarország első évtizede az Európai Unióban 2004-2014. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetközi Intézet Budapest 2014. 156-157.

követően megvitat a Bíróság általános értekezlete. A Bíróság ekkor döntést hoz arról, hogy hány bíró foglalkozik majd az ügygel. Az ügy fontosságának és összetettségének függvényében a Bíróság vagy teljes ülésben, vagy a tizenöt bíróból álló nagytanácsban, vagy öt, illetve három tagú tanácsban jár el. Az esetek túlnyomó többségében az ügyeket öt bíróból álló tanács tárgyalja, arra rendkívül ritkán kerül sor, hogy a teljes Bíróság összeüljön. Dönt tovább arról, szükség van-e tárgyalásra (szóbeli szakasz), illetve arra, hogy a fő tanácsnok indítvány formájában ismertesse véleményét az ügyről. A szóbeli szakasz, vagyis a nyilvános tárgyalás során a felek ügyvédei kifejtik az ügygel kapcsolatos álláspontjukat a fő tanácsnok és a bírák előtt, akik kérdéseket tehetnek fel nekik. Ha a Bíróság úgy döntött korábban, hogy az ügy elbírálásához szükség van a fő tanácsnok indítványára, akkor néhány héttel a nyilvános tárgyalás után sor kerül az indítvány ismertetésére.

Ezt követően a bírák megvitatják egymással az ügyet, és ítéletet hoznak. A Törvényszék előtt lefolytatott eljárások hasonlóan folynak le, azzal a különbséggel, hogy az ügyek legnagyobb részét 3 bíróból álló tanács tárgyalja, és az eljárásban nem vesznek részt fő tanácsnokok.

1.3. A Bíróság és a Felek

A magánszemélyek és cégek kétféleképpen kereshetnek jogorvoslatot bírósági úton. Amennyiben kár érte őket annak következtében, hogy egyes uniós intézmények, illetve uniós alkalmazottak meghoztak egy bizonyos intézkedést, vagy – épp ellenkezőleg – amiatt, hogy az érintettek nem hozták meg a szükséges intézkedéseket: 1. közvetve a saját országukban működő bíróságok révén (melyek úgy dönthetnek, hogy az ügyet az Európai Unió Bírósága elé utalják); 2. közvetlenül a Törvényszékhez keresetet benyújtva.

2. A szállítási költség meghatározása a vámérték megállapítása során

A bírósági ügyben a holland fél vámigazgatási ügyben hozott tagállami bírósági ítéletet ellen nyújtott be kereseti kérelmet az Bírósághoz⁵⁸⁹. Az eldöntendő kérdés az volt, hogy miként kell értelmezni a szállítási költség fogalmát, mint vámérték⁵⁹⁰ növelő tényezőt. Az előzetes döntéshozatali kérelem a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló, 1992. október 12-i 2913/92/EGK tanácsi rendelet⁵⁹¹ (a továbbiakban: Vámkódex) 32. cikke (1) bekezdése e) pontja i. alpontjának értelmezésére vonatkozik. A kérelmet a holland importőr és a holland vámigazgatás között az ez utóbbi által a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontja értelmében az importőrnek azon okból küldött, kiegészítő vám megállapításáról szóló határozat tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, hogy a szállítmányozó által számlázott többletköltséget be kellett volna számítani a fuvar költségekbe. Ez azért kiemelten fontos, mivel a fuvar költség a vámérték kiigazító tényezőinek a legfontosabb komponense a vámalap számítása szempontjából. A

⁵⁸⁹ C-59/16-2017. számú ügy

⁵⁹⁰ A vámérték a vámjogszabályok sarkalatos pontja, mivel érték vám esetén minden esetben a fizetendő vám alapját képezi, ez pedig a költségvetési bevételek miatt bír kiemelt fontossággal. A vámérték szabályrendszerét nemzetközi szerződés tartalmazza, amelyhez Magyarország is csatlakozott. lásd: Az 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről

⁵⁹¹ HL 1992. L 302., 1. o.; magyar nyelvű kiadása 2. fejezet, 4. kötet 307.

vámalap többi összetevője ügyleti érték alkalmazása esetén maga az ügyleti érték (azaz az eladási ár) és a fuvarparitás, azaz az INCOTERMS⁵⁹² szokvány.

A Vámkódex 29. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő: „Az importált áru vámértéke az ügyleti érték, vagyis a Közösség vámterületére irányuló kivitel céljából történő eladáskor az áruért ténylegesen kifizetett vagy kifizetendő, szükség esetén a 32. és 33. cikknek megfelelően kiigazított ár. Az említett kódex 32. cikkének (1) bekezdése kimondja: „A vámértéknek a 29. cikk alapján történő megállapításakor az importált áruért ténylegesen kifizetett vagy kifizetendő árhoz hozzá kell számítani: az importált áru szállításának és biztosításának költsége; és az importált áru szállításával kapcsolatos rakodási és anyagmozgatási költségek, amelyek a Közösség vámterületére történő beléptetés helyéig merültek fel.” A holland polgári törvénykönyv⁵⁹³ előírja, hogy az áru fuvarozási szerződés olyan szerződés, amelynek alapján az egyik fél (a fuvarozó) a másik féllel (a feladóval) szemben áruk továbbítására vállal kötelezettséget. Az említett polgári törvénykönyv értelmében a szállítmányozási szerződés olyan szerződés, amelynek alapján az egyik fél (a szállítmányozó) a másik féllel (a megbízóval) szemben e másik fél javára az általa rendelkezésre bocsátandó küldeményekkel összefüggő egy vagy több fuvarozási szerződésnek egy fuvarozóval való megkötésére vagy e másik fél javára valamely rendelkezésnek egy vagy több ilyen fuvarozási szerződésbe való felvételére vállal kötelezettséget.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés az volt, hogy az ügyfél Ázsiából származó textilárukat importált. A 2007. január 1-je és 2009. június 30-a közötti időszakban több alkalommal került bejelentésre textiláru a nevében és érdekében, szabad forgalomba bocsátás céljából. Az importőr a textilárúnak az Európai Unióba történő szállításához, hollandiai raktározásához és a behozatal alaki követelményeinek teljesítéséhez az érintett a szállítmányozó szolgáltatásait vette igénybe. A szállítmányozó az említett áruknak az Unió vámterületére történő szállításával összefüggésben fuvarvállalatokkal kötött szerződéseket a saját nevében. A szállítmányozó, a tényleges szállítás tekintetében kiszámlázott, költségeivel és haszonkulcsával megnövelt összegeket tartalmazó számlákat állított ki az importőr felé anélkül, hogy megkülönböztette volna ezeket az összegeket.

Az importőr nevében a vámáru nyilatkozatokat kitöltő vámügynökök, a vámérték meghatározásánál figyelembe vették a textilárukért ténylegesen fizetett vagy fizetendő árat, hozzászámítva a fuvarozó társaságok által számlázott költségeket.⁵⁹⁴ Az importőrnél, a textiláru behozatala után elvégzett számviteli ellenőrzés alapján, a holland vámellenőr úgy ítélte meg, hogy a megállapított vámérték túl alacsony volt. A vámellenőr szerint a vételárhoz a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontja alapján hozzá kellett volna számítani a szállítmányozó által az importőr felé kiszámlázott összegeket. A vámhatóság az importőrt pótlólagosan megfizetendő vám utólagos megfizetésére szólította fel.

Az importőr elsőfokú bírósághoz fordult a hozzá címzett vámmegállapító határozatot illetően. Mivel keresetét elutasították, fellebbezést nyújtott be a fellebbviteli bírósághoz. A fellebbviteli bíróság megállapította, hogy a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e)

⁵⁹² Az INCOTERMS mozaikszó, az angol International Commercial Terms (Nemzetközi Kereskedelmi Feltételek) rövidítése

⁵⁹³ Burgerlijk Wetboek

⁵⁹⁴ ROSENOW, Sheri – O'SHEA, Brian J.: Handbook on the WTO Customs Valuation Agreement. Cambridge University Press. UK 2010. 58-62.

pontjának i. alpontjában szereplő „szállítási költség” kifejezés az importált áru szállításával kapcsolatos minden fő és járulékos költséget magában foglal. Következésképpen elutasította az importőr azon érvét, miszerint a szállítványozó szolgáltatásaihoz kapcsolódó azon összegek, amelyek szerepelnek a felé kiszámlázott összegek között, nem minősülnek az említett rendelkezés értelmében vett szállítási költségeknek.

A bíróság következtetésképpen azt a kérdést teszi fel, hogy a szállítási költség fogalmát a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontja értelmében véve kizárólag az áruk tényleges szállításáért kiszámlázott összegeket foglalja-e magában, vagy e fogalomba tartoznak a közvetítők által a tényleges szállítás megszervezése keretében nyújtott szolgáltatások díjazásaként kiszámlázott összegek is.

A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az importált áruk tengeri, szárazföldi vagy légi szállításának költségét lényegében az áru tényleges szállításához szorosan hozzátartozó, vagyis a szállítással szükségszerűen együtt járó költségek képezik.⁵⁹⁵ E költségektől megkülönböztethető a szállítás tényleges elvégzéséhez bár kapcsolódó, de nem szükséges tennivalók költségei. Ezt a véleményt a Vámkódex – Bizottság által készített –, a vámértékre vonatkozó magyarázó szövegek gyűjteménye⁵⁹⁶ is alátámasztja, amelynek értelmében a fuvarozást végző légitársaság által a szállítási költségeknek a címetől való behajtása tekintetében végzett szolgáltatásokat érintően felszámított 5%-os díjra a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdésének e) pontjában hivatkozott elemek nem vonatkoznak.

Mindazonáltal, ha a tényleges szállítás céljából az importőr olyan közvetítő szolgáltatásait veszi igénybe, aki ezért díjazást számít fel vele szemben, akkor a kérdést előterjesztő bíróság szerint mégis elképzelhető, hogy a tényleges szállítással fennálló nyilvánvaló kapcsolat megköveteli, hogy e számlázott összegek összessége szállítási költségnek minősüljön, ily módon az említett összegeket hozzá kell adni az importált áruk beszerzési árához.

A kérdést előterjesztő bíróság ezen felül úgy ítéli meg – annak meghatározása tekintetében, hogy a fuvarozási szolgáltatást nyújtó szolgáltató által kiszámlázott összeget figyelembe kell-e venni a vámérték meghatározásakor – hogy az importőr által kötött szerződés alapján kell különbséget tenni. Ennek megfelelően a holland polgári törvénykönyv értelmében vett áru fuvarozási szerződés keretében⁵⁹⁷ az ilyen szolgáltató kötelezettséget vállalhat a vásárlóval szemben arra, hogy úgy szállítja az árut az Unió területére, hogy a vásárló nem tudja, hogy ezt a fuvar e szolgáltató vagy egy másik gazdasági szereplő teljesíti. Ebben az esetben a kérdést előterjesztő bíróság szerint a szolgáltató által a vásárló felé kiszámlázott teljes összeget szállítási költségnek kell minősíteni, és hozzá kell adni az importált áruk beszerzési árához. Ezzel szemben a polgári törvénykönyv 8:60. cikke értelmében vett szállítványozási szerződés esetén, amelynek alapján a szolgáltató arra kötelezi magát, hogy közvetítői szerepet játszik, illetve megszervezi a szállítást, a tevékenysége ellenértékét képező díjak lehet, hogy nem

⁵⁹⁵ WITTE, Peter: Zollkodex mit Durchführungsverordnung und Zollbefreiungsverordnung. Linde Verlag Wien, C.H.BECK'SCHE Verlagsbuchhandlung. München, 1998. 470-471.

⁵⁹⁶ TAXUD/800/2002. Compendium of Customs Valuation texts

⁵⁹⁷ A hazai szabályozás is hasonló rendelkezést tartalmaz. A közúti árutovábbítási szerződésekről szóló 10/2016. (VI. 7.) Korm. rendelet 11. pontja 12. §-a értelmében a fuvarozó az áru továbbítását más fuvarozóra bízhatja.

minősülnek „szállítási költségeknek” a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontja értelmében.

E körülmények között a hollandi legfelsőbb bíróság az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé: „Úgy kell-e értelmezni a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontját, hogy a szállítási költség fogalom az importált áru tényleges fuvarozói által felszámított költségeket jelenti, mégpedig akkor is, ha e fuvarozók nem közvetlenül az import áru vevője felé számlázták ki ezen összegeket. A számlázás egy olyan másik gazdasági szereplő felé történt, aki az importált áru vevője javára megkötötte a fuvarozási szerződéseket a tényleges fuvarozókkal, és aki a szállítás elvégzésével kapcsolatos szolgáltatásaival összefüggésben magasabb összegeket számlázott ki a vevő felé?”

Kérdésével az előterjesztő holland bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontját, hogy az e rendelkezés szerinti szállítási költség fogalma magában foglalja a szállítványozó által az importőr felé az importált áruknak az Unió vámterületére történő szállítása szervezése jogcímén kiszámlázott, a szállítványozó haszonkulcsának és költségeinek megfelelő többletköltséget.

Előzetesen meg kell említeni, hogy a Vámkódex nem határozza meg az szállítási költség fogalmát, és nem tartalmaz semmilyen hivatkozást a tagállamok jogára e fogalom jelentésének és hatályának meghatározása érdekében.

E tekintetben először is azt kell megemlíteni, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében, az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből és az egyenlőség elvéből az következik, hogy a jelentésének és hatályának meghatározása érdekében, a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó uniós jogi rendelkezést, az Európai Unió egészében önállóan és egységesen kell értelmezni.

Következésképpen a szállítási költségnek a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontjában szereplő fogalmát egyrésztől önálló uniós jogi fogalomnak kell tekinteni, másfelől pedig úgy kell értelmezni, hogy figyelembe kell venni a szóban forgó szabályozás által követett célkitűzést, valamint e cikk összefüggéseit.

Egy korábbi ítéletben⁵⁹⁸ a Bíróság kifejtette, hogy a szállítási költség kifejezés magában foglal minden járulékos vagy kiegészítő, az áruknak az Unió vámterületére történő szállításához kapcsolódó költséget”. A Bíróság azt is megállapította, hogy a hajótulajdonosnak fizetendő, a fuvarozási szerződésben kikötött és a hajóba való berakodás körében bekövetkezett késedelem kompenzálását szolgáló kártalanítás a szállítási költség fogalmába tartozónak kell tekinteni.⁵⁹⁹

Következésképpen, az említett rendelkezés értelmében vett szállítási költségek, nem korlátozódnak szükségszerűen az azon fuvarozók által kiszámlázott összegekre, akik maguk végzik az importált áruk szállítását. A más, olyan szolgáltatók által kiszámlázott összegek, mint például a szállítványozók általi, ilyen költségeknek minősülhetnek, ha ezek az áruknak az Unió vámterületére történő szállításához kapcsolódnak.

Amennyiben az alapügyben a szállítványozó által az importőr felé kiszámlázott többletköltség azon költségeknek felel meg, amelyeket e szállítványozó az áruknak az

⁵⁹⁸2009. március 19-i Mitsui & Co. Deutschland ítélet, C-256/07, EU:C:2009:167, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁵⁹⁹ STAPLETON, Drew M. – PANDE, Vivek – O'BRIEN, Dennis: EXW, FOB or FCA? Choosing the right INCOTERM and why it matters to maritime shippers. *JOURNAL OF TRANSPORTATION LAW, LOGISTICS & POLICY*. 2014. 229-233.

Unió vámterületére történő szállítása megszervezésre, valamint saját haszonkulcsára fordított, e többletet ezen áruknak az Unió vámterületére történő szállításához kapcsolódó költségnek kell minősíteni. Következésképpen e költségek a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontja értelmében vett szállítási költségeknek minősülnek. Ez az értelmezés megfelel a vámérték megállapítására vonatkozó uniós szabályozás által követett célkitűzésnek. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében ugyanis a vámérték megállapítására vonatkozó közösségi szabályozás méltányos, egységes és semleges rendszer létrehozására irányul, amely kizárja az önkényes és fiktív vámértékek alkalmazását. A vámértéknek tehát tükröznie kell a behozott áru valós gazdasági értékét, és tartalmaznia kell ezen áru minden gazdasági értékkel rendelkező elemét.⁶⁰⁰

A fenti indokok alapján a Bíróság a következőképpen határozott, a Vámkódex 32. cikke (1) bekezdése e) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy a szállítási költségeknek az e rendelkezés értelmében vett fogalmába tartozik a szállítványozó által az importőr felé az importált áruknak az Európai Unió vámterületére történő szállítása megszervezésének szolgáltatása jogcímén kiszámlázott, e szállítványozó haszonkulcsának és költségeinek megfelelő többletköltség.

3. A vámados fogalmának meghatározása a munkáltató felelősségének tükrében (C-414/02 ügy)

A kérdés egy török szállítványozó társaság és a (felső-ausztriai tartományi adóigazgatóság közti jogvitában⁶⁰¹ merült fel, aminek a Közösség területére történt szabálytalan⁶⁰² árubehozattal keletkezett vámtartozás megfizetése a tárgya. A Vámkódex 201. cikke szerint, a behozatalkor vámtartozás keletkezik, a behozatalivám-köteles áru szabad forgalomba bocsátásakor, vagy ilyen árunak a behozatali vámok alóli részleges mentesség melletti ideiglenes behozatali eljárás alá helyezésekor.

A vámtartozás a szóban forgó vámáru-nyilatkozat elfogadásának időpontjában keletkezik. Az adós a nyilatkozattevő. Közvetett képviselő esetén az a személy, akinek nevében a vámáru-nyilatkozatot tették, szintén adósnak minősül. Ha az említett valamelyik eljárás vonatkozásában olyan adatok alapján készítének vámáru-nyilatkozatot, amelyek a jogszerűen felszámítható vámok egy része vagy teljes egésze beszedésének elmulasztásához vezetnek, az a személy, aki a vámáru-nyilatkozat elkészítéséhez szükséges adatokat szolgáltatta, és tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy az adatok valótlanak, szintén adósnak tekinthető a hatályban lévő nemzeti rendelkezéseknek megfelelően.

A Vámkódex 202. cikke szerint, a behozatalkor vámtartozás keletkezik a behozatalivám-köteles árunak a Közösség vámterületére történő jogellenes bejuttatásakor, vagy a vámszabad területen vagy vámszabad raktárban elhelyezett ilyen árunak a vámterület más részére történő jogellenes bejuttatásakor. A vámtartozás ilyen esetben az áru jogellenes bejuttatásakor keletkezik.

⁶⁰⁰ Megállapodás az 1994.évi Általános V-ám-és Kereskedelmi Egyezmény VII. cikkének végrehajtásáról II. Melléklet, 7. cikk 2. g) pont. Kihirdetve: 1998.évi IX. törvény

⁶⁰¹ C-414/02 számú ítélet 2004. szeptember 23.

⁶⁰² A vámtartozás alapvetően 2 féle módon keletkezik: vagy szabályosan, vagy szabálytalanul. lásd bővebben: SUBA László – SZENDI Antal: Az uniós vámjog vázlata. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. 88-89.

Vámados az a személy, aki az ilyen árut jogellenesen bejuttatta, bármely személy, aki részt vett az áru jogellenes bejuttatásában, és tudomása volt vagy tudomása kellett legyen arról, hogy a bejuttatás jogellenes, továbbá bármely személy, aki a szóban forgó árut megszerezte vagy birtokában tartotta, és az áru megszerzésekor vagy átvételekor tudomása volt, vagy tudomása kellett legyen arról, hogy azokat jogellenesen juttatták be. A Vámkódex 203. cikke szerint, a behozatalkor vámtartozás keletkezik a behozatalivám-köteles áru vámfelügyelet alóli jogellenes elvonása esetén. A vámtartozás az áru vámfelügyelet alóli jogellenes elvonásakor keletkezik. Adós az a személy, aki az árut elvonta a vámfelügyelet alól. Lehet bármely személy, aki részt vett az előbb említett elvonásban, és tudomása volt, vagy tudomása kellett legyen arról, hogy az árut elvonják a vámfelügyelet alól. Adós lehet továbbá bármely személy, aki a szóban forgó árut megszerezte vagy birtokában tartotta, és az áru megszerzésekor vagy átvételekor tudomása volt, vagy tudomása kellett legyen arról, hogy azt elvonták a vámfelügyelet alól. Adott esetben az áru átmeneti megőrzéséből vagy az adott vámeljárás alkalmazásából származó kötelezettségek teljesítésére kötelezett személy.⁶⁰³

A Vámkódex 213. cikke szerint, ha több személy felel egy vámtartozás megfizetéséért, egyetemlegesen felelősek az ilyen tartozásért. A Vámkódex 221. cikkének (1) bekezdése szerint pedig a könyvelésbe vételt követően a vámösszeget a megfelelő eljárások szerint közölni kell az adóssal.

Az osztrák⁶⁰⁴ (tagállami) szabályozás szerint „Az a vámtartozás, ami egy vállalkozó munkavállalóját vagy megbízottját azért terheli, mert a munkáltatója, illetve megbízója ügyeinek vitele során vámjogi kötelezettséget szegett meg, keletkezése időpontjától kezdve a *munkáltatót, illetve a megbízót is terheli*, ha e vállalkozót más rendelkezés alapján ugyanabban az ügyben még nem terheli vámtartozás.” A történeti tényállás a következő volt: 1996. december 5-én a szállítmányozó munkavállalója a Közösség vámterületére hozott négy textilanyagok felcsavarására szolgáló gépet. A szállítmányozó nevéen nyilvántartott tehergépkocsit vezetve úgy haladt át Svájcból jövet az ausztriai vámhivatalnál, hogy elmulasztotta a szállított árukra vonatkozó jogszabályokban előírt vám elé állítást.

A Vámkódex 221. cikkének (1) bekezdése alapján hozott 1996. december 11-i határozatában az osztrák vámhivatal közölte a munkavállalóval a szabálytalanul behozott árut terhelő közteher összegét. 2000. április 27-i jogerős határozatában a vámhivatal felügyeleti szerve megállapította, hogy az áruk szabálytalan behozatala alapján a Vámkódex 202. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint a gépkocsi vezetőjét terhelő vámtartozás keletkezett a vámhivatal által megállapított összegben. A Vámkódex 202. cikke (1) bekezdésének a) pontja, valamint az osztrák végrehajtási törvény alapján hozott 1997. február 27-i határozatában a vámhivatal a szállítmányozóval, mint munkavállalója adóstársával szintén közölte az őt terhelő közteher összegét. A szállítmányozó jogorvoslattal élt e határozat ellen. Jogorvoslati kérelmét, mint megalapozatlant, 1997. szeptember 11-én elutasították. A vámhivatal felügyeleti szerve megállapította, hogy az elsőfokon eljáró vámhivatal jogosan intézett fizetési felszólítást a gépkocsivezető mellett a szállítmányozóhoz, mint egyetemleges adóstárshoz, mivel munkáltatóként köteles

⁶⁰³ FABIO, Massimo: Customs Law of the European Union. Kluwer Law International B.V., Alpen aan den Rijn The Netherlands 2020, Chapter 5. 5.09, 5.10.

⁶⁰⁴ Zollrechts-Durchführungsgesetz Nr.659/1994.

gondoskodni arról, hogy gépkocsivezető munkavállalói betartsák az áruk nemzetközi fuvarozásához kapcsolódó különös követelményeket.

A szállítmányozó ekkor a bírósághoz fordult azzal érvelve, hogy csak annyiban tekinthető a vámtartozás adósának, amennyiben közrehatott a gépkocsivezető hibájában. Azt a kérdést vetette fel, hogy a Vámkódex 202. cikkének (3) bekezdésére tekintettel jogellenes, és így a közösségi joggal ellentétes-e az adós fogalmának a kiterjesztése az osztrák végrehajtási törvény rendelkezése? (Amely szerint az a vámtartozás, ami egy vállalkozó munkavállalóját vagy megbízottját azért terheli, mert a munkáltatója, illetve megbízója ügyeinek vitele során vámjogi kötelezettséget szegett meg, keletkezése időpontjától kezdve a munkáltatót, illetve a megbízót is terheli)?

Az osztrák vámhatóság szerint a Vámkódex minden olyan lehetőséget megad a vámhatóságoknak, amit a „hatályos rendelkezések”, ideértve a nemzeti jogszabályokat is, biztosítanak a vámtartozás behajtásához. A Vámkódex 201. és ezt követő cikkei tehát az adós fogalmát csak minimális mértékben harmonizálják, és nem akadályozzák meg, hogy a tagállamok más rendelkezéseket fogadjanak el, mint például az osztrák végrehajtási törvény a tartozásnak a munkáltatótól történő behajtása érdekében. Ez a csak akkor alkalmazandó, ha a jogszerűtlen magatartást a vállalkozó tevékenységi körében fejtették ki, azaz ha a munkavállaló vagy a megbízott – szándéka szerint – a munkáltatót, illetve a megbízót érdekében, és nem a saját érdekében cselekedett. Az osztrák kormány hangsúlyozza, hogy az Európai Közösségek saját forrásainak rendszeréről szóló határozat 8. cikkének (1) bekezdése szerint a közös vámokat,⁶⁰⁵ amelyek a Közösségek saját forrásai, a tagállamok a nemzeti törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések alapján szedik be, amelyeket adott esetben a közösségi követelményekhez igazítanak. A közösségi jogalkotó tehát meg kívánta hagyni a tagállamoknak az általuk leghatékonyabbnak tartott eszközök megválasztásának lehetőségét a vámok beszedésének biztosítására.

A Bíróságnak nem feladata, hogy az EK 234. cikk szerinti eljárásban ítélezzen nemzeti törvényi rendelkezéseknek a közösségi joggal való összeegyeztethetőségéről. A Bíróságnak azonban megvan a hatásköre arra, hogy a közösségi jogból adódó minden olyan értelmezési kérdést el döntsön, ami lehetővé teszi, hogy a nemzeti bíróság ítélezzen az összeegyeztethetőségről. A Vámkódex 202. cikke (3) bekezdése első, második és harmadik francia bekezdésének megfogalmazásából kiderül, hogy a közösségi jogalkotó tágra kívánta meghatározni azoknak a személyeknek a körét, akik a vámtartozás adósának tekinthetők egy behozatalivám-köteles áru jogellenes bejuttatásakor, anélkül azonban, hogy a munkáltatót automatikusan a munkavállalója vámtartozásának adóstársává kívánta volna tenni.

Egyrészt a Vámkódex 202. cikke (3) bekezdésének első francia bekezdése arra a „személy”-re vonatkozik, aki az árut jogellenesen bejuttatta, de nem pontosítja, hogy természetes személyről van-e szó, mint egy vállalkozás alkalmazottja, vagy jogi személyről, mint az áruk jogellenes bejuttatása mögött álló társaság. Ebből következőleg, amennyiben ez a rendelkezés egyébként alkalmazható arra a munkavállalóra, aki elvégzi a bejuttatási műveletet, a munkáltató szintén a vámtartozás adósának tekinthető, ha az említett rendelkezés szerinti „személy”, azaz ha úgy tekinthető, hogy tevékenysége

⁶⁰⁵ 2000. szeptember 29-i 2000/597/EK, Euratom tanácsi határozat (HL L 253., 42. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 200. o.) 8. cikkének (1) bekezdés

alapján ő áll az áru jogellenes bejuttatása mögött. Másrészt a 202. cikk (3) bekezdése azokra a személyekre vonatkozik többes számban, akik „részt vettek” az áruk jogellenes bejuttatásában, tehát akiknek bármiféle részük volt a bejuttatásban.⁶⁰⁶ A felelősség azonban e rendelkezés szerint annak a feltételnek rendelődik alá, hogy a részt vevő személyeknek tudomásuk volt, vagy tudomásuk kellett legyen arról, hogy a bejuttatás jogellenes. Ez a feltétel tehát szubjektív elemet tartalmaz, amely bizonyos esetekben kizárja a felelősséget.

A Vámkódex 202. cikke (3) bekezdésének harmadik francia bekezdése adóssá minősíti azokat a személyeket is, megint csak annak pontosítása nélkül, hogy természetes vagy jogi személyekről van-e szó, akik az áru jogellenes bejuttatása, azaz a vámtartozást keletkeztető cselekmény után a szóban forgó árut megszerezték vagy birtokukban tartották, és akiknek az áru megszerzésekor vagy átvételekor tudomásuk volt, vagy tudomásuk kellett legyen arról, hogy azt jogellenesen juttatták be. Az adós fogalmának kiterjesztése tehát ebben az esetben, ahogyan a Vámkódex 202. cikke (3) bekezdése második francia bekezdésének alkalmazása esetében is, egy szubjektív feltételnek rendelődik alá.

A Vámkódex 202. cikke (3) bekezdése első, második és harmadik francia bekezdésének vizsgálatából az derül ki, hogy a közösségi jogalkotó különbséget tett az első francia bekezdésben meghatározott, illetve a második és harmadik francia bekezdésekben meghatározott tényállások között. Az első francia bekezdésben meghatározott tényállásban úgy tekinthető, hogy a munkáltató maga juttatta be az árut jogellenesen, és vált ezáltal a vámtartozás adósává egyedül vagy a munkavállalójával egyetemlegesen. A második és a harmadik francia bekezdésben meghatározott tényállásban a munkáltató csak „részt vesz” a bejuttatásban, és csak akkor tekinthető adósnak, ha szubjektív feltételek teljesülnek.

A fentiek alapján, ha kitűnik, hogy az áru jogellenes bejuttatása nem a munkáltató, hanem a munkavállaló cselekménye, a munkáltató akkor lehet a vámtartozás adója, ha részt vett a bejuttatásban, ami például akkor fordulhat elő, ha a jogellenes bejuttatást a vállalkozása eszközeivel vagy személyzetével végezték, és másrésről, ha tudomása volt vagy tudomása kellett legyen arról, hogy a bejuttatás jogellenes.

A Vámkódex 202. cikkének (3) bekezdése tágan igyekszik meghatározni az adós fogalmát összhangban az ugyanazon vámtartozásért felelős adósok egyetemleges felelősségének a 213. cikkben lefektetett elvével.⁶⁰⁷ Eközben nem teszi automatikusan adóstárssá a munkáltatót, az árut jogellenesen bejuttató munkavállaló vámtartozásáért. A 2144/87 rendelet második preambulumbekzdésében úgy fogalmazott, hogy „a vámtartozás keletkezésére, összegére, esedékességére és megszűnésére vonatkozó szabályok annyira fontosak a vámunió jó működése szempontjából, hogy biztosítani kell a lehető legegységesebb alkalmazásukat a Közösségben”, és hogy „ennek érdekében a 79/623/EGK irányelv jelenlegi rendelkezéseit rendelettel kell felváltani”, ami „nagyobb jogbiztonságot teremt az érintettek számára”.

Az 1031/88 rendelet ötödik preambulumbekzdésében úgy rendelkezett, hogy „olyan vámtartozás esetében, amely egy árunak a Közösség vámterületére történő jogellenes bejuttatása alapján keletkezett a vámtartozás megfizetésére a vámtartozást keletkeztető

⁶⁰⁶ HOLLER, Guido: Zollrecht und Zollabwicklung. Hagen Law School – Fachanwaltslehrgänge Berliner Wissenschaftsverlag. Berlin, 2008. 58-62.

⁶⁰⁷ LUX, Michael: Útmutató az Unió Vámkódexhez. Magyar Vámügyi Szövetség. Budapest, 2017. 38.

cselekményt végrehajtó személyt kell kötelezni, valamint minden egyéb olyan személyt, akinek a felelősségét e cselekmény a tagállamokban hatályban lévő rendelkezések szerint szintén kiváltja. A Vámkódex 202. cikkének (3) bekezdése, ami a 2144/87 és a 1031/88 rendeletek idézett rendelkezései helyébe lépett, még ezeknél is pontosabban fogalmaz. Már nem utal a „tagállamokban hatályban lévő rendelkezések”-re, hanem maga határozza meg azokat a tartalmi feltételeket, amelyeknek alárendeli a felelősség kiterjesztését az áru jogellenes bejuttatásában „résztvevő” személyekre.

Az említett szövegek vizsgálatából azonban egyértelműen kiderül, hogy a közösségi jogalkotó a Vámkódex hatályba lépése óta, a vámtartozás adószámlájának meghatározásának feltételeit, a teljesség igényével kívánta szabályozni. A közösségi jogalkotó egyértelműen kinyilvánított szándékával, valamint a Vámkódex 202. cikke (3) bekezdésének betűjével és céljával is ellentétes lenne a nemzeti jog olyan rendelkezése, amely automatikusan kiterjesztené a munkavállaló felelősségét a munkáltatójára, anélkül hogy a munkáltató részt vett volna az áruk bejuttatásában, és tudomása lett volna vagy tudomása kellett volna, hogy legyen a bejuttatás jogellenességéről.

A kérdést feltevő bíróság feladata eldönteni, hogy az osztrák végrehajtási rendelet a vámtartozásért való felelősség ilyen automatikus kiterjesztését jelenti-e. Elemzése során e rendelkezést úgy kell értelmeznie, hogy a Vámkódex 202. cikke (3) bekezdése szövegét és célját a lehető legnagyobb mértékben figyelembe veszi. Először is, ha az osztrák végrehajtási rendeletet úgy értelmezné, hogy az megdönthetetlen vélelmet állít fel, amely szerint a munkáltató adóstársként felel a munkavállalója tartozásáért, akkor ez a rendelkezés összeegyeztethetetlen lenne a Vámkódex 202. cikkének (3) bekezdésével. Ez még akkor is így lenne, ha az említett rendelkezést csak azokra az esetekre kellene alkalmazni, amelyekben a munkavállaló a munkáltatója ügyeinek vitele során járt el. Ilyen esetekben is elképzelhető volna ugyanis, hogy nem a munkáltató áll az áru jogellenes behozatala mögött, és hogy ennek megfelelően arra hivatkozhat, hogy nem volt tudomása, vagy nem kellett tudomása legyen arról, hogy a bejuttatás jogellenes.

Ezenkívül, noha a vámtartozást valóban általában a munkáltatótól célszerű behajtani, és ő a Vámkódex 239. cikkével összhangban kérheti a vám visszafizetését vagy elengedését, ez nem jelenti azt, hogy a vámtartozásért való felelősség kiterjesztése a munkáltatóra minden esetben arányos a követett célokkal. A Vámkódex 202. cikkének (3) bekezdése lehetővé teszi a munkáltató számára, hogy bizonyos körülmények között ne minősüljön adósnak, míg a vám elengedésének vagy visszafizetésének a lehetősége csak utólag, más feltételek alapján nyílik meg az adós számára.

A fentiekből következőleg a Vámkódex 202. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint az osztrák végrehajtási rendelet. Ennek értelmében egy behozatalivám-köteles árunak a Közösség vámterületére történő jogellenes bejuttatása esetén adóstársként a munkáltatót is felelőssé teszi az árut a munkáltatója ügyeinek vitele során jogellenesen bejuttató munkavállalót terhelő vámtartozásért, feltéve, hogy e szabályozás szerint a munkáltató csak akkor felel, ha részt vett a jogellenes bejuttatásban, és tudomása volt vagy tudomása kellett legyen arról, hogy a bejuttatás jogellenes. Mindezeket figyelembe véve a Bíróság úgy határozott, hogy a Közösségi Vámkódex rendelkezéseivel nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egy behozatalivám-köteles árunak a Közösség vámterületére történő jogellenes bejuttatása esetén adóstársként a munkáltatót is felelőssé teszi a vámtartozásért, feltéve, hogy e szabályozás szerint a munkáltató csak akkor felel, ha részt vett a jogellenes bejuttatásban, és tudomása volt vagy tudomása kellett legyen arról, hogy a bejuttatás jogellenes. A magyar Kúria ítéletei között is található a tárgyalt esethez hasonló ügyben

ítélet⁶⁰⁸. A Kúria kimondta, hogy az áru vámfelügyelet alóli jogellenes elvonásában a szállítványozó vállalat szintén vámadósnak minősül. Ítéletben hivatkozik az Európai Bíróság fent tárgyalt ügyére is.⁶⁰⁹

4. Egymással kapcsolatban álló személyek fogalma a vámérték tükrében

A Bíróság elé vitt ügy arra keresi a választ, hogy miként kell értelmezni a vámérték megállapítás tekintetben az egymással kapcsolatban álló személyek fogalmát.⁶¹⁰ Az ügy érdekessége, hogy az importáló egy természetes személy, az exportáló pedig egy gazdasági társaság, aminek vezető tisztségviselője az importáló magánszemély rokona. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2454/93/EGK bizottsági rendelet⁶¹¹ 143. cikke (1) bekezdése h) pontjának értelmezésére vonatkozik. A Közösségi Vámkódex⁶¹² létrehozásáról szóló, 1992. október 12-i 2913/92/EGK tanácsi rendeletben az áru vámértéke” című fejezet, amely a kódex 28–36. cikkéből áll.

A Vámkódex 29. cikkének (1) és (2) bekezdése szerint, az importált áru vámértéke az ügyleti érték, vagyis a Közösség vámterületére irányuló kivitel céljából történő eladáskor az áruért ténylegesen kifizetett vagy kifizetendő, szükség esetén a 32. és 33. cikknek megfelelően kiigazított ár. A rendelkezés alkalmazásának feltétele, hogy a vevő és az eladó nincs kapcsolatban egymással, vagy ha kapcsolatban is állnak, az ügyleti érték vámcélokra elfogadható. Annak meghatározásában, hogy elfogadható-e az ügyleti érték az a tény, hogy a vevő és az eladó kapcsolatban áll egymással, önmagában nem képez elegendő alapot arra, hogy az ügyleti értéket elfogadhatatlannak tekintsék. Ha szükséges, meg kell vizsgálni az eladás körülményeit, és az ügyleti értéket el kell fogadni, ha a kapcsolat nem befolyásolta az árat. Ha a nyilatkozattevő által vagy másként szolgáltatott információk alapján a vámhatóságoknak oka van megállapítani, hogy a kapcsolat befolyásolta az árat, közli ezeket az okokat a nyilatkozattevővel, és megfelelő válaszlehetőséget biztosít számára.

Egymással kapcsolatban álló személyek közötti eladáskor az ügyleti érték elfogadható, ha az áruk értékelése ugyanúgy történik, mint az egy időben vagy közel azonos időben előforduló ügyleti értékek. A fent említett vizsgálatok során megfelelően figyelembe kell venni a kereskedelmi és mennyiségi szintek között kimutatott különbségeket és az 1994-es Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény VII. cikkének végrehajtásáról szóló egyezményben foglaltakat,⁶¹³ különösen a VII. cikk rendelkezéseit.⁶¹⁴ A 2454/93 rendelet 143. cikkének meghatározza, hogy mikor kell a személyeket egymással

⁶⁰⁸ A Kúria a Kfv. V. 35.533/2016. számú ítélete.

⁶⁰⁹ <https://kuria-birosag.hu/hu/elvhat/52018-szamu-kozigazgatasi-elvi-hatarozat> letöltés ideje:2020. május 11.

⁶¹⁰ C-430/14. számú ügy 2017. március 9.

⁶¹¹ A Közösségi Vámkódex végrehajtási rendelete

⁶¹² Az 1996. december 19-i 82/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló, 1992. október 12-i 2913/92/EGK tanácsi rendelet. (HL 1997. L 17. 1. o.; magyar kiadás 2. fejezet, 8. kötet, 179. o.) (HL L 302., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 2. fejezet, 4. kötet, 307. o.)

⁶¹³ Az 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről

⁶¹⁴ A Marrakesh-i Egyezmény II. Melléklete a VII. cikk értelmezéséről

kapcsolatban állónak tekinteni.⁶¹⁵ A tényállás a következő volt: A lett állampolgár 2008 és 2010 között használt ruhákat importált az Egyesült Államokból az Unió területén való szabad forgalomba bocsátásuk céljából. Az általa ebből a célból kitöltött egységes vámokmányokban az értékesítő társaság által benyújtott számlákon feltüntetett teljes ár, valamint a tengeri szállítás költségei alapján az ügyleti érték módszerével számította ki. Miután a lett vámhivatal megvizsgálta az importáló által benyújtott dokumentumokat, és átvizsgálta annak üzleti helyiségeit, a vámhivatal kétségeinek adott hangot a nyilatkozatban szereplő értékek pontosságát illetően. Kétségeinek oka az volt, hogy többek között amiatt, hogy az árut értékesítő társaság igazgatója az importáló magánszemély testvére. Mivel a vámhatóság álláspontja szerint a 2454/93 rendelet 143. cikke (1) bekezdésének h) pontja szerinti, egymással kapcsolatban álló személyekről van szó, a 2010. július 22-i határozatával a Vámkódex 31. cikke alapján újból meghatározta az áruk vámértékét. Az első fokon hatáskörrel rendelkező közigazgatási bíróságnál keresetet terjesztett elő e határozat megsemmisítése iránt. Az utóbbi bíróság a fellebbezést elutasította. A fellebbezés tárgyában eljáró, hatáskörrel rendelkező közigazgatási bíróság helyt adott az importáló fellebbezésének. Ez a bíróság megállapította többek között, hogy a nemzeti adóhatóságnak az érintett áru nyilatkozat szerinti vámértékének pontosságára vonatkozó kételyei nem voltak kellőképpen alátámasztva, mivel az alapügyben fennálló körülmények között a 2454/93 rendelet 143. cikke (1) bekezdésének h) pontja szerinti rokoni kapcsolatot csak akkor lehetne megállapítani, ha az ügyfél testvére az értékesítő társaságok tulajdonosa volna, amit ez a hatóság elmulasztott megvizsgálni. Az említett vámhatóság felülvizsgálati kérelmet nyújtott be az ítélet ellen, többek között arra hivatkozva, hogy a hatáskörrel rendelkező fellebbezési közigazgatási bíróságnak azt kellett volna megállapítania, hogy az importáló és az értékesítő társaságok igazgatója egymással kapcsolatban álló személyek. Mivel a legfelsőbb bíróság úgy ítélte meg, hogy az alapügy kimenetele az uniós jog értelmezésétől függ, felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé. Az eldöntendő kérdés a következő volt: „Úgy kell-e értelmezni a vonatkozó jogszabályi rendelkezést, hogy az nemcsak olyan helyzetekre vonatkozik, amelyekben, az ügyletben részes felek kizárólag természetes személyek, hanem olyan helyzetekre is, amelyekben az ügylet egyik részes felének (jogi személy) vezető tisztségviselője és a másik fél (természetes személy) vagy (jogi személy esetén) ennek vezető tisztségviselője között családi vagy rokonsági kapcsolat áll fenn?”

A bíróság a következőket vizsgálta: A Vámkódex 29. cikke (1) bekezdésének d) pontjából és (2) bekezdéséből kitűnik, hogy ha az eladó és a vevő kapcsolatban áll egymással, az ügyleti értéket csak akkor kell elfogadni, ha a kapcsolat nem befolyásolta az eladási árat.

⁶¹⁵ A jogszabályban nevesített esetek a következők: a) egymás üzleti vállalkozásainak tisztségviselői vagy igazgatói; b) jogilag elismert üzlettársak; c) alkalmazotti viszonyban állnak egymással; d) bármely személy közvetlenül vagy közvetve tulajdonában tartja, ellenőrzi vagy birtokolja mindkettejük kibocsátott, szavazati jogot biztosító részvényeinek vagy egyéb részesedéseinek legalább 5%-át; e) egyikük közvetlenül vagy közvetve ellenőrzi a másikat; f) harmadik személy közvetve vagy közvetlenül mindkettőjüket ellenőrzi; g) közvetve vagy közvetlenül együtt ellenőriznek egy harmadik személyt; g) ugyanannak a családnak a tagjai. A személyek kizárólag akkor minősülnek egy család tagjainak, ha az alábbi rokoni kapcsolatok valamelyikében állnak egymással: fivér és lánytestvér (akár vér szerinti, akár féltestvér.)

A 2454/93 rendelet 143. cikke (1) bekezdésének h) pontja értelmében egymással kapcsolatban állónak kell tekinteni többek között azokat a személyeket, akik ugyanannak a családnak a tagjai. E rendelkezés szerint, amely megszorítóan fogalmaz, a személyek kizárólag akkor minősülnek egy család tagjainak, testvérek. A jogszabályi rendelkezésből az következik, hogy tárgyat képező kapcsolatok a természetes személyek között állnak fenn, míg az alapügyben az érintett áruk eladója jogi személy. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a vámérték megállapítására vonatkozó uniós szabályozás méltányos, egységes és semleges rendszer létrehozására irányul, amely kizárja az önkényes és fiktív vámértékek alkalmazását. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a vámérték tükrözze az importált áru valós gazdasági értékét, és az ne lehessen önkényes vagy fiktív.

Márpedig annak a veszélye, hogy az egymással rokoni kapcsolatban álló személyek befolyásolják az eladási árat, ugyanúgy fennáll akkor, ha az eladó olyan jogi személy, amelyen belül a vevő egyik rokona jogosult az eladási árnak a vevő javára történő befolyásolására.

E körülmények között, megállapítható, hogy ha az adásvételi szerződésben részt vevő felek egyikének jogi személyi minősége eleve kizárttá tenné, hogy az eladót és a vevőt egymással kapcsolatban álló személyeknek lehessen tekinteni. Jóllehet indokolt az a feltételezés, hogy a vevő és az értékesítő jogi személy valamely tagja közötti rokoni kapcsolat befolyásolhatta az importált áruk ügyleti értékét. Következésképpen meg kell állapítani, hogy ha – az alapügy körülményeihez hasonló körülmények között - valamely jogi személyen belül egy természetes személy jogosultsággal rendelkezik arra, hogy az importált áruk eladási árát a vele rokoni kapcsolatban álló vevő javára befolyásolja.

Annak értékelése során, hogy az eladó jogi személyen belül a vevő rokona rendelkezik-e ilyen jogosultsággal, a vámhatóságoknak – mint releváns tény – figyelembe kell venniük, hogy a vevő rokona milyen feladatokat lát el e jogi személyen belül, vagy adott esetben azt a körülményt, hogy jogi személyen belül egyedül ő végez tevékenységet. A hatáskörrel rendelkező vámhatóságok feladata tehát, hogy megvizsgálják az érintett adásvétel sajátos körülményeit, és elfogadják az ügyleti értéket, feltéve hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kapcsolat⁶¹⁶ nem befolyásolta az importált áruk eladási árát. (Megjegyzés: Adóigazgatási eljárásoknál is felmerül a felek közötti kapcsolat kérdése az adóalap megállapításakor. Ez esetben kerül sor a transzferár vizsgálatára)

A Bíróság az előterjesztett kérdésekre azt a választ adta, hogy a 2454/93 rendelet 143. cikke (1) bekezdésének h) pontját úgy kell értelmezni, hogy valamely természetes személy vevőt és azt a jogi személy eladót, amelyen belül e vevő rokona tényleges jogosultsággal rendelkezik arra, hogy az eladási árat az említett vevő javára befolyásolja, egymással kapcsolatban álló személyeknek kell tekinteni.

Összegzés

⁶¹⁶ A forgalmi életben léteznek olyan ügyletek, amelynek a szereplői egymással kapcsolatban állnak, azaz nem függetlenek egymástól. Ilyen esetben előfordulhat, hogy egymás között nem a szokásos piaci árat alkalmazzák, hanem annál magasabb vagy alacsonyabb értéken kereskednek egymással. Ezt az értéket nevezzük transzferárnak.

Jelen tanulmányban az Európai Unió Bíróságának három, vámügyekben hozott ítéletét kívántam bemutatni. A tanulmányban meglehetősen sok jogszabályi megfogalmazás (illetve maga az ítéletet megalapozó jogszabályi rendelkezés) található. Ennek oka az, hogy a felhívott jogszabályok közlése mellett jobban megfigyelhető a bíróság eljárása, a per tárgyának tisztázásától az ítélet meghozataláig. Mindhárom ügyben, a gyakorlatban is számos esetben felmerülő kérdésben hozott ítéletet a Bíróság, így azok áttanulmányozása a gyakorlati szakemberek számára fontos, ezáltal elkerülhetők a jogviták, illetve megelőzhetők az ügyek indokolatlan elhúzódása is.

Felhasznált irodalom:

- [1] FABIO, Massimo: Customs Law of the European Union Kluwer Law International B.V. Alphen aan den Rijn The Netherlands 2020
- [2] HORVÁTH Zoltán Kézikönyv az Európai Unióról HVG Orac Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2011.
- [3] LUX, Michael: Útmutató az Unió Vámkódexhez Magyar Vámügyi Szövetség Budapest, 2017.
- [4] MARJÁN Attila (szerk.): Magyarország első évtizede az Európai Unióban 2004-2014. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetközi Intézet Budapest 2014.
- [5] ROSENOW, Sheri, O'SHEA, Brian J.: Handbook on the WTO Customs Valuation Agreement In: Cambridge University Press UK 2010.
- [6] STAPLETON, Drew M. – PANDE, Vivek - O'BRIEN, Dennis: EXW, FOB or FCA? Choosing the right INCOTERM and why it matters to maritime shippers In: *Journal Of Transportation Law, Logistics & Policy*. 2014.
- [7] SUBA László - SZENDI Antal: Az uniós vámjog vázlatá Dialóg Campus Kiadó Budapest 2018.
- [8] SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet: Az Európai Unió Kőzjogi alapjai I. kötet Dialóg Campus Kiadó Budapest 2003.
- [9] WITTE, Peter: Zollkodex mit Durchführungsverordnung und Zollbefreiungsverordnung Linde Verlag Wien, C.H.BECK'SCHE Verlagsbuchhandlung München 1998

Egyéb források:

- [10] Az Európai Unió Bíróságának a C-59/16-2017., a C-414/02-2014., C-430/14-2017. számú ítéletei
- [11] Az Európai Unió honlapja
- [12] A Kúria honlapja

Lektor:

Fekete Antal okleveles forgalmiadó szakértő

